

5 Openstaan voor personen

Als er één les te leren valt uit onze blootstelling aan het Nieuwe Testament, dan is het wel het belang en de waardigheid van elke persoon en de daaruit voortvloeiende verplichting van christelijke gemeenschappen en instellingen om niet alleen personen in al hun uniekheid te aanvaarden, maar om elk van hen oprecht te koesteren als een bijzondere manifestatie van de glorie van God. En als de glorie van God te vinden is in de volledig levende mens, zoals de heilige Irenaeüs leerde, dan zijn we allemaal verplicht om er alles aan te doen om ervoor te zorgen dat de leden van onze gemeenschap het hoogst mogelijke bereiken van hun potentieel.

"De menselijke persoon is niet gemaakt voor de sabbat, maar de sabbat is gemaakt voor de menselijke persoon." Dit principe geldt voor alle religieuze instituten, zelfs de meest nobele. De waarde van zulke instituten moet worden afgemeten aan het uiteindelijke voordeel dat ze overbrengen op degenen die erbij betrokken zijn. Menselijke personen zijn geen stukken op een schaakbord die in opdracht van een ander worden verplaatst voor een of ander bijbedoeling. Ze zijn van nature doordrenkt met een zekere *dignitas* - van zichzelf zijn ze de moeite waard. In

de woorden van de voormalige president van Ierland, Mary Robinson, als titel voor haar memoires, *Iedereen doet ertoe*.

"Liefdadigheid begint thuis" - maar het is slechts het begin. Als het klooster beschouwd moet worden als een school van liefde, *schola dilectionis*, dan is dat niet alleen omdat de monniken en monialen echt van elkaar houden. De gastvrijheid die zij uitstralen naar andere leden van de gemeenschap reikt noodzakelijkerwijs verder dan het klooster, naar gasten, naar degenen voor wie we pastorale verantwoordelijkheid dragen, naar vreemdelingen en naar iedereen met wie we in contact komen. Oprechte volgelingen van de monastieke weg zouden de meest respectvolle mensen moeten zijn, zonder grenzen op te leggen aan degenen aan wie dit respect wordt gegeven.

Sinds de Europese Verlichting van de zeventiende en achttiende eeuw wordt soms gedacht dat het thema van menselijke waardigheid en universele mensenrechten een modern idee is, misschien met wortels in de oude beschavingen van Griekenland en Rome. Larry Siedentop heeft deze stelling aan een nauwkeurig onderzoek onderworpen. Hij verwierpt het idee dat het idee van de natuurlijke gelijkheid van alle personen terug te voeren is op de klassieke wereld en concludeert dat het voortkomt uit het Nieuwe Testament, uit de leer van Jezus zoals uitgewerkt door de heilige Paulus: (2)

Paulus' opvatting van de Christus maakt korte metten met de aanname waarop het oude denken tot dan toe was gebaseerd, de aanname van natuurlijke ongelijkheid. In plaats daarvan

zet Paulus in op menselijke gelijkheid. Het is een uitdaging die draait om transparantie, dat we onszelf in anderen kunnen en moeten zien, en anderen in onszelf. (3)

Dit inzicht in menselijke gelijkheid leidde ertoe dat de christelijke kerk inclusief werd in haar hulpverlening - ze was niet beperkt tot een bepaalde klasse mensen, maar de doop stond open voor iedereen en mensen met verschillende achtergronden werden uitgenodigd om de eucharistische gemeenschap te delen. Deze egalitaire tendens leidde echter niet tot tirannieke uniformiteit. Integendeel, de harmonie die gerealiseerd werd door inclusie maakte een zeker pluralisme onvermijdelijk en daarmee een nadruk op innerlijkheid meer haalbaar. (4) Omgekeerd, hoe meer mensen voorbij het oppervlakkige gingen, hoe beter het mogelijk werd om verschillen in anderen te accepteren en in vrede te leven. Dit verband tussen diepte van innerlijk leven en diepte van gemeenschap is het vermelden waard. We moeten allemaal een dynamische balans vinden tussen extravertie en introvertie. We moeten tot de erkenning komen dat het onmogelijk is om op lange termijn substantiële harmonie in gemeenschappen te bereiken zonder een diep innerlijk leven. Sociale dynamiek die probeert "gemeenschap te bouwen" zonder aandacht te besteden aan de kwaliteit van ieders innerlijk leven zal onvermijdelijk tekortschieten. (5)

De monastieke bewegingen van de vroege eeuwen belichaamden zowel de erkenning van de waardigheid van elk mens als de waarde van christelijke gemeenschap. Ze stonden open voor degenen die uitgesloten waren van

deelname aan het burgerlijke leven - met name vrouwen, de lagere klassen en slaven. Toen, "toen kluizenaars of anachoreten cenobieten werden - dat wil zeggen, toen ascese gemeenschappelijk werd - begonnen de christelijke overtuigingen een nieuwe opvatting van 'gemeenschap' te genereren, een geheel nieuwe vorm van sociale organisatie."

(6) De rol van het individuele geweten, dat opereert binnen de grenzen van een universele morele wet, werd van het grootste belang. Cenobieten verenigden zich vrijwillig - een groep gevormd op basis van individuele keuze. Daarom was "een gemeenschapsvorm die strookte met de gelijkheid van zielen in wezen een gemeenschap van gedeelde waarden."

(7) In deze opvatting werden regels in wezen vrijelijk aanvaard en geïnternaliseerd, en de overste, die door de gemeenschap werd gekozen en niet opgelegd, (8) regeerde niet volgens zijn eigen voorkeuren maar in overeenstemming met het gemeenschappelijke geheel van overtuigingen en waarden:

De Regel van Benedictus versterkte de democratisering van het idee van autoriteit, door erop aan te dringen dat monastieke leiders hun bestuur temperen met een "luisterende" cultuur en respect hebben voor de verschillende behoeften van individuele monniken. Het doel was "toe te werken naar het medeburgerschap van het hemelse koninkrijk." Om deze morele gelijkheid te bevorderen, probeerde Benedictus de sociale verschillen binnen het klooster op te heffen. (9)

Het principe dat de relaties binnen de gemeenschap bepaalt is eer. "De basis voor vrede in de Regel van Benedictus is niet

slechts een verlangen, noch wrijvingsloos, succesvol en effectief functioneren, maar veeleer de eer en waardigheid voor elke persoon die de Regel oplegt." (10) Het is gemakkelijk om het woord eer voorbij te laten gaan zonder er veel aandacht aan te besteden. Het is echter een belangrijk onderdeel van vruchtbare interactie in de gemeenschap. (11) Eer is het hoogtepunt van een drievoudige positieve reactie op anderen. Als basis moeten we anderen behandelen met **beleefdheid** en wellevendheid, gekruid met een gepaste mate van achting. Vervolgens moeten we hen **respecteren**, hun specifieke gaven en talenten erkennen, hun jarenlange inzet en hun voortdurende bijdrage aan de gemeenschap. Uiteindelijk moeten we hen **eren** door hun inherente waardigheid te waarderen als mensen die geschapen zijn naar het beeld en de gelijkenis van God. We bevestigen hen niet alleen voor het goede dat ze **doen**, maar ook voor het goede dat ze **zijn**. Deze verplichting geldt voor alle leden van een gemeenschap, maar is vooral belangrijk bij de uitoefening van het ambt van autoriteit:

Benedictus vond gezag alleen gerechtvaardigd en goed als officiële macht . . . gecombineerd werd met respect voor individualiteit, verschillende capaciteiten en bijzondere persoonlijke behoeften . . . Hij vat gezag op als een instantie die helpt, ondersteunt, aanmoedigt en vermaant, en voortdurend oog heeft voor de vooruitgang en het welzijn van degenen die eraan onderworpen zijn. Het doel van echt gezag is daarom altijd om mensen te helpen onafhankelijker te worden en te ontdekken wat binnen hun mogelijkheden ligt: met andere woorden, hen te helpen vrij te worden. (12)

In tegenstelling tot situaties die gekenmerkt worden door een depersonaliserende hang naar efficiëntie, door technologie en bureaucratie - en de daaruit voortvloeiende mogelijkheden tot uitbuiting en misbruik - zijn kloosters in de benedictijnse traditie geroepen om veilige plaatsen te zijn waar mensen kunnen leven en groeien. Eilanden van menselijkheid. Dit betekent dat sociale doelen ondergeschikt worden gemaakt aan de groei van personen en hun verbondenheid met anderen, en hen daartoe in staat te stellen met praktische mogelijkheden en hen te sterken, hun groei te faciliteren en mogelijkheden voor zelfverwezenlijking te bieden. Deze groei vindt plaats op verschillende niveaus, maar is gericht op spirituele bloei, openheid voor de spirituele wereld, eenheid met God, contemplatie. Benedictus merkt op dat een abt die de zielen bestuurt met oprecht respect voor hun waardigheid een moeilijke taak heeft gekregen (RB 2.31). Dit maakt het niet minder noodzakelijk. De implicaties van een dergelijke benadering worden expliciet gemaakt in de *Pastorale Regel* van Gregorius de Grote, een tekst die door paus Johannes Paulus I sterk werd aanbevolen aan bisschoppen die hem bezochten tijdens zijn korte ambtsperiode. In een reeks van vierendertig hoofdstukken in het derde deel van dit werk biedt de heilige Gregorius richtlijnen voor een gedifferentieerde pastorale praktijk. Enigszins in herhaling vallend spreekt hij over hoe de armen en de rijken, de blijmoedigen en de bedroefden, de wijzen en de domkoppen, de gehuwden en de celibatairen en vele anderen te vermanen. Eén maat past niet iedereen. (13) Het punt dat hij steeds weer maakt is dat de deugd meestal het

midden houdt tussen tegengestelde ondeugden - degenen aan beide uiteinden van het spectrum moeten worden aangemoedigd om naar het midden toe te bewegen, ook al is de bewegingsrichting van de een precies tegenovergesteld aan die van de ander.

Dezelfde fijngevoeligheid is te verwachten in de onderlinge relaties tussen de leden van de gemeenschap. Hun houding ten opzichte van elkaar moet gebaseerd zijn op de verwachting dat anderen legitiem en gepast anders zijn en dat deze inherente verschillen het waard zijn om geëerd te worden. Alleen wanneer mensen erop vertrouwen dat ze geaccepteerd, gewaardeerd en geliefd worden om wat ze zijn, wordt het mogelijk om langzaam een gemeenschap te creëren die zowel effectief als affectief is. Aan de andere kant zal een gemeenschap die verscheurd wordt door vriendjespolitiek, groepjes en vetes onvermijdelijk uit elkaar vallen.

Een gemeenschap moet een samenhangsgevoel koesteren dat veel en veel sterker is dan dat van medereizigers in een bus of vliegtuig. Gemeenschap is meer dan dezelfde ruimte innemen, in hetzelfde gebouw wonen of in dezelfde richting gaan. Het gaat om een zekere mate van verbondenheid, zodat mensen zich thuis voelen in de gemeenschap, zich op hun gemak voelen, ontspannen, creatief en origineel zijn. Hiervoor is het nodig om een goed niveau van wederzijds vertrouwen op te bouwen, gebaseerd op het vertrouwen dat allen zich om het welzijn van anderen bekommeren. Wederkerigheid bestaat uit leven in de context van anderen; het is het tegenovergestelde van

eigen wil. Het is de aanvaarding van de prioriteit van de gemeenschappelijke wil. (14) Groei in wederkerigheid kan gezien worden in een voortschrijdende beweging van egoïsme naar grotere ontvankelijkheid, van conflict naar harmonie of, op zijn minst, naar het leren omgaan met verschillen, van patstelling naar effectieve dialoog en doelgerichte actie in community, van koppigheid naar openheid voor overtuiging en flexibiliteit, van agressie naar geduld en van terugtrekking naar deelname. Het uiteindelijke resultaat is dat dysforie (sombere of prikkelbare stemming) wordt vervangen door euforie (gevoel van welbehagen); mensen voelen zich beter over het leven in deze specifieke community - ondanks haar vele tekortkomingen.

Een gemeenschap waarin wederkerigheid bloeit is geen gemeenschap van klonen. Er zijn maar heel weinig monastieke communitys zonder excentrieke karakters. (15) Dat komt omdat er respect is voor verschillen - verschillen in persoonlijkheid, cultuur, talent, opleiding, officiële status en vooral verschillen in spiritualiteit. En de bereidheid om geamuseerd te zijn in plaats van geïrriteerd. Zuster Helen Lombard sprak over "een community van ongelijken als "personen die gelijk zijn in waardigheid en acceptatie, maar verschillend. Ieder is uniek:

Ik geloof dat "de goede ijver die monniken moeten hebben" (RB 72) altijd uitgeoefend moet worden in een gemeenschap van ongelijken, een gemeenschap van zwakken en sterken, van sommigen met een bepaalde gave en anderen met een andere, van degenen die meer nodig hebben en degenen die

minder nodig hebben, van gevorderden en minder gevorderden in de monastieke levenswijze. Allen zijn radicaal één in Christus (2.20), allen zijn broeders van elkaar binnen de gemeenschap. Toch is de gemeenschap complex, rommelig, divers. Elk lid heeft daarin een specifieke plaats. Relaties zijn niet perfect symmetrisch. Er is helemaal niets egalitair aan. Het is in zo'n gemeenschap van ongelijken dat de broeders worden opgeroepen om gehoorzaamheid te beoefenen met de warmste liefde (72.3). (16)

Dit betekent dat er ruimte is voor ieder om een actieve en stimulerende zorg uit te oefenen voor het welzijn van de gemeenschap:

Ieder lid van de gemeenschap speelt op grond van zijn leeftijd en anciënniteit een rol in de opvoedende rol die in het traditionele coenobitisme was voorbehouden aan de abt en de ambtsdragers. Het hoofdstuk van de Regel van Benedictus "Over de goede ijver" (RB 72) schrijft aan liefdadige broederlijke relaties de zuiverende en heiligende effecten toe die zijn voorloper, de Regel van de Meester, veel meer zag als het resultaat van ascese geleefd onder leiding van de abt. (17)

Toen Benjamin Chaminade, een bedrijfsadviseur, op zoek ging naar de kwaliteit die bedrijven in staat stelde om hun meest gewaardeerde werknemers te behouden, ontdekte hij dat wat hij *fidélisation* noemde de sleutel tot behoud was. Er ontstaat een wederzijdse loyaliteit wanneer de talenten van iedereen erkend, gewaardeerd, benut worden en allen aangemoedigd worden om zich te ontwikkelen:

Fidélisation is de vrijwillige actie waarmee een bedrijf een omgeving creëert die de binding van de werknemer gedurende een lange periode in stand houdt. Deze blijvende en constante binding van de werknemer met het bedrijf is gebaseerd op gedeelde waarden. Door een beleid van fidélisation te voeren, worden personen en hun verwachtingen in het middelpunt van de bedrijfsactiviteiten geplaatst, zodat de professionele tevredenheid van de werknemer verzekerd is en er een relatie van wederzijds vertrouwen ontstaat. (18)

De les voor monastieke gemeenschappen is dat we actief moeten zijn in het verdienen, veiligstellen en laten groeien van het vertrouwen, niet alleen van degenen die binnenkomen, maar van alle leden van een gemeenschap. (19) Dit gebeurt vooral door goede communicatie, goed luisteren, zelf actief betrokken zijn en eerlijk handelen. En een zekere openhartige en gratis vriendelijkheid. Vertrouwen opbouwen betekent vooral eerlijk en creatief omgaan met eventuele grieven en voorkomen dat er een chronisch gevoel van vervreemding ontstaat dat individuen of groepen naar de rand van de gemeenschap duwt.

Het kan goed zijn dat sommige leden van de gemeenschap meer bijdragen aan de realisatie van de openlijke doelen en doelstellingen van de gemeenschap, maar alle leden van een gemeenschap hebben het recht om gelijk gewaardeerd te worden - zelfs als ze geen bijdrage lijken te leveren, zoals zieken, ouderen en nieuwkomers. De grote stenen in een gebouw vallen het meest op, maar het is de mortel die ze bij elkaar houdt. Zonder mortel zouden de stenen op de grond

vallen. Een gemeenschap kan dankbaar onderdak bieden aan een paar stralende sterren, maar heeft dringend een massa meer gewone mensen nodig om ervoor te zorgen dat de sterren niet op elkaar botsen en het hele systeem doet ontploffen.

Als goede mensen niet gelukkig zijn, dan is het de taak van iedereen, maar vooral van degenen met pastorale verantwoordelijkheid, om de redenen hiervoor bloot te leggen. Dit betekent dat je bereid moet zijn om te luisteren, en om te blijven luisteren ook als wat je hoort onwelkom is. Uiteraard is dit meer dan "sponsluisteren" - het stoïcijnsvrdrag van wat kan worden opgevat als een zelfrechtvaardigende monoloog. Het betekent echt luisteren, niet alleen naar de woorden die worden uitgesproken, maar ook naar de gevoelens waaruit ze voortkomen en de ongetwijfeld ingewikkelde geschiedenis waarin ze zijn ingebed. (20) Het betekent uitstel van alle defensiviteit en oordeel, en jezelf open en kwetsbaar opstellen. Mensen die hun zelfvernederende verhalen aan een ander toevertrouwen, ervaren meestal een zekere mate van opluchting en troost als hun onthullingen worden beantwoord met kalmte en acceptatie. Als het resultaat een geïrriteerde tegenzin is om meer te horen, wordt het gevoel van vervreemding versterkt. Gemeenschappen waarin de bediening van het luisteren bloeit, zijn over het algemeen gelukkige gemeenschappen. Het is de moeite waard om op te merken dat zo'n dienst van het luisteren niet beperkt is tot degenen die een ambt bekleden in de gemeenschap - het is een geschenk dat iedereen kan geven.

Er is beweerd dat inclusiviteit de belangrijkste indicator van morele vooruitgang is. (21) Naarmate een echt moreel besef zich ontwikkelt, breidt het de focus van zijn blik uit: van zelf naar familie naar clan naar stam naar natie naar de hele mensheid naar alle levende wezens naar de hele kosmos. Van jongs af aan en zonder veel aansporing, komen empathie en altruïsme op met betrekking tot anderen in de eigen kring. Tijdens het opgroeien worden buitenstaanders vaak als bedreigend gezien. Integratieve morele reacties, die verder reiken dan deze natuurlijke en culturele grenzen, zijn deels afhankelijk van de culturele sfeer en deels van bewuste keuzes. Gastvrijheid bieden aan mensen die anders zijn kan een manier van leven worden, maar het is nooit automatisch.

In gemeenschappen die bestaan uit mensen van verschillende generaties en verschillende culturen kunnen misverstanden zich vaak vermenigvuldigen, vooral als er geen ruimte is waar grieven op een creatieve manier geuit kunnen worden. Het is niet voldoende dat de verschillende culturen naast elkaar bestaan zonder openlijke conflicten; het is belangrijk dat ze op elkaar inwerken zodat multiculturaliteit langzaam overgaat in interculturaliteit, met respect voor alle culturele vormen die er deel van uitmaken. De moeilijkheden om werkelijk intercultureel te worden zijn aanzienlijk, maar de beloningen ook. (22) Dit positieve resultaat zal er niet komen als de cultuur van de gemeenschap statisch en onbeweeglijk blijft en het leiderschap empathie of bezieling mist.

Een soortgelijke uitgebreide gevoeligheid is vereist in onze omgang met ouderen, die vaak te kampen hebben met lichamelijke aftakeling of geestelijke achteruitgang. (23) Sint Benedictus verwacht dat de ouderen worden geëerd (RB 4.70) en in ere gehouden (RB 63.1), en hij treft voorzieningen voor hun speciale behoeften (RB 37). Het moet echter gezegd worden dat ouderen niet alleen maar begunstigden zijn van de goede wil van de gemeenschap. Ze hebben iets bij te dragen. Goede raad (RB 3,21) en geestelijke steun (RB 27,2-3) zeker. Ze helpen ook om het evenwicht in de gemeenschap te bewaren wanneer kwesties de potentie hebben om het schip gevaarlijk te doen wankelen en een ramp te veroorzaken. Het vermogen om terugkerende patronen waar te nemen zonder het werk van gedetailleerde analyse betekent dat veel ouderen, zelfs zonder perfecte hersenen, in staat zijn om een situatie samen te vatten en een oplossing te bedenken met een minimum aan poespas: "Hoewel de hersenen ouder worden en veranderen, biedt elke fase van deze ontwikkeling nieuwe en andere plezierjes en voordelen, maar ook verliezen en nadelen, in een natuurlijke opeenvolging, net als de seizoenen". (24) "Genialiteit (en talent) worden meestal geassocieerd met jeugd. Wijsheid en competentie zijn de vruchten van volwassenheid. . . . Wijsheid en competentie zijn de beloningen van het ouder worden." (25) Op dezelfde manier moeten senioren de specifieke talenten van jongeren respecteren en benutten, niet alleen hun vindingrijkheid, doorzettingsvermogen en energie, maar ook de waarschijnlijkheid dat ze competentier zijn in het

behalen van resultaten uit de steeds veranderende technologie.

Er mag geen twijfel bestaan over de omvang van de uitdaging die de acceptatie van verschillen met zich meebrengt, ongeacht of het gaat om versmelting tussen culturen of generaties. Ingesleten gewoonten verzetten zich tegen verandering. Het Vaticaanse document *Nieuwe wijn in nieuwe wijnzakken* stelt duidelijk dat we er in grote mate niet in geslaagd zijn de overgang te maken naar een nieuw paradigma van gewijd leven, maar dat we ons in plaats daarvan angstvallig vastklampen aan de haveloze overblijfselen van vroegere observanties. Koppig doorgaan met de dingen die vroeger werkten is een totaal ontoereikend en oncreatief antwoord op de noodzakelijke verandering:

We moeten niet bang zijn om eerlijk te erkennen hoe, ondanks een reeks veranderingen, het oude traditionele kader moeite heeft om op een beslissende manier plaats te maken voor nieuwe modellen. Misschien heeft de hele constellatie van talen en modellen, waarden en plichten, spiritualiteit en kerkelijke identiteit waaraan we gewend zijn nog geen ruimte gelaten voor het testen en stabiliseren van het nieuwe paradigma dat geboren is uit inspiratie en post-conciliaire praktijk. . . . We moeten ook die hardnekkige weerstand aangeven en interpreteren die lange tijd verborgen was, maar nu in veel contexten weer expliciet is opgedoken, zelfs als een mogelijke reactie op een slecht verborgen gevoel van frustratie. . . . Omdat we gewend zijn aan de smaak van oude wijn en gerustgesteld zijn door beproefde modaliteiten, staan

we niet echt open voor verandering, tenzij het gaat om iets wat wezenlijk irrelevant is. (26)

Soms lijkt het alsof hoe kleiner de kwestie is, hoe groter de emotionele onrust die het teweegbrengt. Het meest voor de hand liggende voorbeeld van culturele variatie, waar je elke dag meerdere keren mee te maken krijgt, betreft de maaltijden. Welk voedsel moet er worden verstrekt voor de maaltijden in de gemeenschap? En hoe wordt het geserveerd? Moet het gegeten worden met stokjes, met vork en lepel, met mes en vork, met vingers? Nauwelijks wereldschokkende zaken, maar als ze niet gevoelig worden benaderd, kunnen ze leiden tot buitenproportionele reacties. Nog een voorbeeld. Het gebruik van sociale media zal een twistpunt worden tussen generaties; de nieuwkomers zullen verbaasd zijn over de terughoudendheid en weerstand van sommige van hun ouderen en misschien wel woedend worden over alle beperkingen die worden opgelegd aan hun gebruik van digitale media. Ook dit is een culturele kloof die op een verstandige en gevoelige manier moet worden overbrugd.

Om de verschillende culturen van de leden van de gemeenschap eer aan te doen, moet er een inspanning worden geleverd om een specifieke gemeenschappelijke cultuur op te bouwen die put uit alle constitutieve elementen, maar aan geen enkele identiek is. Een allesomvattende en inclusieve subcultuur die alle elementen die het geheel vormen eert. Een monastieke subcultuur ontstaat wanneer monniken en monialen ernaar streven om gemeenschappelijke vormen voor hun leven

samen te creëren. Het eindproduct combineert verschillende culturele stromingen, maar in een gezonde situatie zal de neiging altijd uitgaan naar het lokale in plaats van het uitheemse. Om zo'n fusie tot stand te brengen, moet er op zeven verschillende gebieden gewerkt worden.

Geschiedenis: Er moet een inspanning worden geleverd om een inclusief institutioneel geheugen te creëren. Dit omvat niet alleen de verre oorsprong van de monastieke gemeenschap, maar ook de wisselvalligheden die de daaropvolgende eeuwen hebben gekenmerkt en de bijzonderheden van de lokale gemeenschap. Een bewustzijn van de lokale en recente geschiedenis is ook belangrijk, evenals een erkenning van de verhalen die elk lid van de gemeenschap inbrengt in het gemeenschappelijke fonds van gedeelde identiteit.

Betekenisvolle personen: Binnen deze geschiedenis zijn er niet alleen gebeurtenissen maar ook belangrijke personen die een rol hebben gespeeld in het maken van de gemeenschap tot wat ze nu is. Dit omvat de viering van heiligenfeesten, maar ook het bewustzijn van andere personen die hebben bijgedragen aan de stichting en groei van de gemeenschap. Dit omvat ook overleden leden van de gemeenschap, die op passende wijze worden herdacht door middel van een necrologie en bezoeken aan de begraafplaats. Ik was onder de indruk toen ik eens een gemeenschap bezocht die foto's van haar overleden leden aan de muur had hangen - alsof ze bevestigden dat ze deel bleven uitmaken van de gemeenschap.

Benadering van spiritualiteit: In de loop van haar ontwikkeling zal elke community waarschijnlijk aan de gemeenschappelijke oefeningen enkele bijzondere devoties of praktijken toevoegen die een lokale spiritualiteit uitdrukken. Er kan een canon van geschriften zijn die deze benadering belichamen en dus aanbevolen lectuur zijn tijdens de vorming. Welke vorm het ook aanneemt en hoe het ook wordt doorgegeven, het is belangrijk dat de leden van een community een spiritualiteit delen die op de een of andere manier is ingebed, belichaamd en gevierd in de levensstijl. Anders zijn ze slechts samenwonenden.

Taaleigen: De community kan haar eigen taal ontwikkelen om haar insider-status uit te drukken; (27) zo wordt een refter gebruikt in plaats van de meer gebruikelijke eetzaal, en naar verschillende elementen van de levensstijl wordt verwezen met termen die onbekend en mysterieus zijn voor mensen buiten de groep. (28) Kloosters met grote bezittingen duiden bepaalde gebieden vaak aan met geheimzinnige namen, die van generatie op generatie zijn doorgegeven, maar voor vreemden onbegrijpelijk zijn. Dergelijk gebruik is een code voor erbij horen.

Rituelen: Volgens het inzicht van Emile Durkheim (1858-1917) creëren rituelen een gevoel van identiteit en saamhorigheid wat de acceptatie vergemakkelijkt van sociaal gesanctioneerde overtuigingen en waarden. We beperken ons hier niet tot religieuze rituelen; de normale beleefdheden van de beschaafde samenleving spelen een vergelijkbare rol. Waarden zijn ingebed in rituelen en

worden gemakkelijker geabsorbeerd. Het erkennen van een ander bij een ontmoeting duidt op het geven van respect en kan een dergelijke houding opwekken. Natuurlijk is de mogelijkheid van louter toneelspel nooit ver weg. De rol van rituelen in het communityleven gaat veel verder dan het standaard religieuze ritueel zoals in de liturgie. Het omvat alle kleine manieren waarop een community zich uitdrukt: het dragen van kenmerkende kleding, het zingen van bepaalde liederen, de observatie van bepaalde festiviteiten. Denk niet alleen aan monastieke communitys, maar ook aan voetbalteams en hun supporters.

Relaties: Zelfs de meest informele groepen hebben verwachtingen over hoe leden met elkaar omgaan, welke aanspreekvormen ze gebruiken en, in sommige talen, of intieme voornaamwoorden zijn toegestaan. Het is een zeldzame groep die niet een vorm van hiërarchie heeft, hoewel die impliciet en verborgen kan zijn. In sommige culturen wordt een bepaalde manier van spreken gebruikt om zich tot superieuren te richten. Zelfs in de meest egalitaire groep worden talenten erkend en benut, ook al worden er geen titels toegekend. We mogen dan gelijk zijn in de ogen van God en als personen, maar als het aankomt op het uitoefenen van bepaalde competenties, functioneert de community van de mens het best als het de samenwerking is van ongelijken.

Grenzen: De meeste groepen hebben grenzen, onzichtbare lijnen die vaak niet gezien worden door buitenstaanders en nieuwkomers, waarbuiten gedrag onaanvaardbaar is. Deze

sociale normen kunnen bepaalde handelingen en houdingen uitsluiten die buiten de groep wèl worden gedoogd. Het in acht nemen van dergelijke beperkingen wordt gezien als een indicatie dat iemand gesocialiseerd is en de groepsidentiteit heeft aangenomen. Soms nemen deze grenzen de vorm aan van een slot, waarbij een duidelijke lijn wordt getrokken tussen "binnen" en "buiten", en tussen degenen die betrokken zijn bij het reilen en zeilen van de gemeenschap en degenen die kiezen voor een marginaal bestaan. (29)

Dit vastberaden samenbrengen van verschillende tradities levert een verrijkt resultaat op. Het is te hopen dat niemand die het kloosterleven binnengaat hetzelfde blijft. Je zou hopen op een zekere groei in verfijning, (30) niet in de zin van meer verfijnde manieren, maar als een meer verfijnde gevoeligheid voor anderen en een toegenomen fijngevoeligheid in het omgaan met verschillen. Dit komt alleen tot stand door buiten de eigen culturele grenzen te treden en te leren genieten van het verkennen van andere aspecten van de menselijke ervaring. "Cultuur wordt geboren uit uitwisselingen en gedijt op verschillen. In die zin is 'nationale cultuur' een tegenstrijdigheid en 'multiculturalisme' een pleonasme. De dood van cultuur ligt in egocentrisme, zelfvoorziening en isolatie." (31)

Om deze wenselijke samensmelting mogelijk te maken moet er een zekere terughoudendheid zijn in het opkomen voor de eigen cultuur en een gedeelde bereidheid om een stapje terug te doen zodat anderen zich kunnen uiten. Deze terughoudendheid is vooral nodig aan de kant van degenen

die macht hebben in de gemeenschap - of hun dominantie nu institutioneel of informeel is. Over deze wenselijke houding zullen we later meer zeggen (zie hoofdstuk 10 en 11). Een succesvolle versmelting van culturen wordt gekenmerkt door een gedeeld gevoel van natuurlijkheid en ontspanning, waarin niemand in de gemeenschap zich moreel gedwongen voelt om een rol te spelen die geleerd moet worden.

Onderhandelen over verschillen is een levenslange uitdaging voor iedereen die ernaar streeft om in een gemeenschap te leven - net als in een huwelijk. Wij die één van hart en één van geest willen zijn, vinden het vaak moeilijk om te zien waarom anderen er anders tegenaan kijken en vanuit andere waarden handelen. Zelfs als we ervan overtuigd zijn dat onze manier om de situatie te beoordelen de juiste is - en dat is meestal onze overtuiging - moeten we leren om, zoals de heilige Augustinus schreef, "de zonde te haten maar de zondaar lief te hebben". Om zo'n wenselijke staat te bereiken, moeten we er een gewoonte van maken om anderen niet te willen herscheppen naar onze eigen gelijkenis, maar om tevreden te zijn om anderen te laten zijn wat ze zijn, om blij te zijn omdat ze anders zijn dan wij.

De sleutel tot dit wenselijke proces van wederzijdse verrijking is integraal luisteren, anderen aanmoedigen om uit te drukken wat ze zijn en verwelkomen wat zich op die manier manifesteert. De kunst van het luisteren is echter niet iets dat goedkoop verworven kan worden. Het vereist een hoge mate van afstand doen. Ten eerste moeten we stoppen met spreken; het is onmogelijk om tegelijkertijd te

spreken en te luisteren. Tot op zekere hoogte moeten we stoppen met denken - berekenen, reageren en een antwoord bedenken betekenen dat we een ander deel van de hersenen moeten gebruiken; voorlopig moeten we ons helemaal blanco opstellen en ontvankelijk zijn. Vaak moeten we onze vooroordelen ontmantelen die ons verhinderen de duidelijke boodschap die de woorden belichamen te horen. Vaak moeten we afstand nemen van de vorming die we hebben gekregen als leden van een familie en een cultuur en bereid zijn om zaken vanuit een ander perspectief te zien.

Zoals we zullen zien (zie hoofdstuk 9), kan de monastieke deugd van authentieke nederigheid een echte bijdrage leveren door ons toe te rusten voor de dialoog met anderen en voor de bereidheid om dingen te laten gebeuren op een andere manier dan onze eigen cultuur zou verwachten. En dit bouwt niet alleen een goede gemeenschap op; het vergroot ook onze eigen mate van geluk.

(1) *Iedereen doet ertoe*. Londen: Hodder & Stoughton, 2012.

(2) Professor John Gray, zelf atheïst, stelt een soortgelijke stelling aan het begin van zijn boek *Zeven soorten atheïsme* (Londen: Allen Lane, 2018), 1: "Het moderne liberalisme is een late bloem van de joodse en christelijke religie." En: "Door religie te maken tot een vorm van geloof - een gewetenskwesie, niet alleen rituele observantie - creëerde het christendom een vraag naar vrijheid die in de oude wereld niet bestond. De vroege christenen, die meer waarde hechtten aan innerlijke aanbidding dan aan openbare praktijken, zetten een beweging in gang die zou culmineren in de creatie van een seculier rijk" (18). In een gelijklopende conclusie schrijft Tom Holland: "Leven in een westers land is leven in een samenleving die nog steeds volledig doordrenkt is van christelijke concepten en aannames . . . Zelfs erover schrijven in een westerse taal is woorden gebruiken die doorspekt zijn met christelijke connotaties. . . Het Westen, hoe leeg de kerkbanken ook worden, blijft stevig vastzitten aan zijn christelijke verleden" (*Overheersing: De wording van de westerse geest* [Londen : Little Brown, 2019], xxv).

(3) Larry Siedentop, *De uitvinding van het individu: De oorsprong van het westerse liberalisme* (Londen : Penguin Books, 2015), 60.

(4) "De basilieken die keizer Constantijn na zijn bekering in 312 in Rome bouwde, gaven architectonisch uitdrukking aan het verschil in focus tussen het heidendom en de nieuwe morele overtuigingen. In plaats van de oude tempel, met zijn prachtige zuilen en versieringen aan de buitenkant, was de christelijke basiliek eenvoudig, onversierd baksteen aan de buitenkant, met zuilen en versieringen gereserveerd voor het interieur. De verandering was symptomatisch. Waar het heidendom zich vooral had beziggehouden met uiterlijke gedragsconformiteit, hield het christendom zich vooral bezig met innerlijke overtuiging" (Siedentop, *Uitvinden*, 89).

(5) Net zoals het zinloos is om te proberen te groeien in de liefde voor God zonder tegelijkertijd te groeien in de liefde voor en dienst aan de naaste. Dit is de reden waarom Basilius (Lange Regels §1; trans. Anna Silvas, *The Asketikon of St Basil the Great* [Oxford: Oxford University Press, 2005], 180-86) en Pachomius (Bohairic Life §105; trans. Armand Veilleux, *Pachomian Koinonia: Volume One*, CS 45 [Kalamazoo, MI: Cistercian Publications, 1980], 149) cenobieten superieur vonden aan kluizenaars.

(6) Siedentop, *De uitvinding*, 93. Zie ook 95: "Door zich zowel fysiek als moreel af te scheiden van de oude familie en de stad, boden monniken het beeld van een wereld die gebaseerd was op andere principes."

(7) Siedentop, *De uitvinding*, 96. Opgemerkt moet worden dat Benedictus openstaat voor de mogelijkheid dat een abt wordt gekozen door een *pars sanior* van de gemeenschap in plaats van door de unanieme keuze van de hele gemeenschap (RB 64.1). Tegenwoordig is een meerderheidsstelsel van de gemeenschap gebruikelijk, en als gevolg daarvan wordt in topzware gemeenschappen een kandidaat soms door de ziekenboeg aan de macht gebracht, misschien tot ergernis van de actievere leden van de gemeenschap.

(9) Siedentop, *De uitvinding*, 97.

(10) Vertaald uit Michaela Puzicha, "Benedikt von Nursia: Botschaft und Aktualität im 21. Jahrhundert -Vier Aspekte," in Jürgen Henkel en Nikolaus Wyrwoll, ed. *Askese versus Konsumgesellschaft: Aktualität und Spiritualität von Mönchtum und Ordensleben im 21. Jahrhundert* (Bonn: Schiller Verlag, 2013), 107.

(11) Zie Michael Casey, "De rol van het eren van anderen in benedictijns leiderschap," *Benedictines* 73, no. 1 (2020): 22-28; "Benedictijns onderwijs: Twee woorden," *Tjurunga* 93 (2020): 15-31. Er is een nuttige uitweiding over hoe eer werd opgevat in oude mediterrane samenlevingen in John Dominic Crossan, *De historische Jezus: Het leven van een mediterrane Joodse boer* (North Blackburn, Australië: Collins Dove, 1991), 9-15.

(12) Notker Wolf en Enrica Rosanna, *De kunst van leiderschap* (Collegeville, MN: Liturgical Press, 2013), 5.

- (13) Zie St. Gregorius de Grote: Pastorale zorg, trans. Henry Davis, ACW 11 (Westminster: The Newman Press, 1950).
- (14) Zie Michael Casey, "Mertons onderricht over de 'gemeenschappelijke wil' en wat de dagboeken ons vertellen," *The Merton Annual* 12 (1999): 62-84.
- (15) Zie de opmerking van Guillaume Jedrzejczak, voormalig abt van Mont-de-Cats: "Soms wordt gedacht dat kloosters plekken van uniformiteit zijn, terwijl het in werkelijkheid waarschijnlijk de plekken op de planeet zijn waar je het hoogste aantal excentriekelingen per vierkante meter kunt vinden." Geciteerd in Dysmas de Lassus, *Risques et dérives de la vie religieuse* (Parijs: Cerf, 2020), 120.
- (16) Helen Lombard, SGS, "Wederzijdse Gehoorzaamheid: Een afgebroken poging?-Hoofdstuk 71," *Tjurunga* 53 (1997): 74.
- (17) Adalbert de Vogüé, *Communité en abt in de regel van Sint Benedictus*, CS 5/2 (Kalamazoo, MI: Cistercian Publications, 1988), 430-31.
- (18) Benjamin Chaminade, "Fidélisation versus behoud," 8 juni 2003, vertaald van www.focusrh.com/article.php?id_article=107.
- (19) Zie Michael Casey, "Bouwen aan vertrouwen," in *De kunst om zielen te winnen: Pastorale zorg voor novicen* (Collegeville, MN: Liturgical Press, 2012), 110-34.
- (20) Zie Michael Casey, "Integraal luisteren," in *Benedictines* 11, nr. 2 (2018): 6-11.
- (21) Zie Allen Buchanan en Russell Powell, *De evolutie van morele vooruitgang: A Biocultural Theory* (New York: Oxford University Press, 2018).
- (22) Zie Anthony Gittins, *Interculturele levende missie: Geloof, cultuur en de vernieuwing van de praxis* (Collegeville, MN: Liturgical Press, 2015); Gerald A. Arbuckle, *Cultuur, inculturatie en theologen: Een postmoderne kritiek* (Collegeville, MN: Liturgical Press, 2010).
- (23) In een kwinkslag op Prediker 12:3-6, die hij interpreteert als metafoor, schetst rabbijn Rami Shapiro het volgende beeld van ouderdom. "Je ogen worden schemerig door staar. . . . [Er zijn problemen met] Je tanden. Je ogen. Je krijgt je darmen niet in beweging. Je spijsvertering is slecht. Je kunt 's nachts niet doorslapen van al het lawaai en overdag hoor je mensen niet tegen je praten. Je evenwicht is wankel en je bent bang om over een oneffen oppervlak te struikelen. Je zenuwen zijn zo gevoelig dat bijna alles irritatie veroorzaakt. Je wervelkolom verliest alle flexibiliteit en je rug verkrampt. Je valt en breekt je schedel. Je hebt last van braken en maagzuurreflux. Je wordt incontinent" (Prediker: Annotated & Explained [Nashville: Skylight Paths, 2016], 104-6).
- (24) Elkhonon Goldberg, *De Wijsheid Paradox: Hoe je geest sterker kan worden terwijl je brein ouder wordt* (New York: Gotham Books, 2005), 10.
- (25) Goldberg, *De wijsheidsparadox*, 80.
- (26) Nieuwe wijn, §9.

(27) Over deze dynamiek in een werkomgeving, zie J. A. C. Brown , De sociale psychologie van de industrie: Menselijke relaties in de fabriek (Harmondsworth: Pelican, 1954), 146-47 .

(28) Een bepaalde gemeenschap van religieuze vrouwen zou de gewoonte hebben gehad om een man een "piano" te noemen.

(29) Diarmuid O'Murchu bespreekt het verband tussen liminaliteit en communitas in Herdefiniëring van het religieuze leven: Een uitgebreide visie voor de toekomst (Slough, UK : St Pauls, 1995), 55.

(30) Dit herinnert aan de titel van een boek over religieus leven van Zuster Madeleine, OSA, Eenzame Verfijning (Londen : SCM Press, 1972.)

(31) Aldus Pierre Ryckmans, geciteerd door Julian Barnes in The London Review of Books, 20 april 2017, 43.